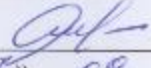

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту

УЗГОДЖЕНО
Декан ФЕБА

Сергій СМЕРІЧЕВСЬКИЙ
«07» 09 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

Андрій ПОЛУХІН
«07» 09 2023 р.

Система менеджменту якості
ПРОГРАМА
«Переддипломна практика»

Освітньо-професійна програма
Галузь знань
Спеціальність

Економіка підприємства
05 «Соціальні та поведінкові науки»
051 «Економіка»

Форма навчання	Курс	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Самостійна робота (годин)	Форма семестрового контролю
Денна	2	3	180/6,0	180/6,0	Д.з.
Заочна	2	3	180/6,0	180/6,0	Д.з.

Індекс РМ – 6 – 051 – 3/23м /2.2.1.2.
Індекс РМ – 6 – 051 – 3з/23м / 2.2.1.2.

СМЯ НАУ ПП 11.01.01 –01–2023

Київ

Система менеджменту якості.
Програма
Переддипломної практики

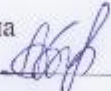
Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.01-01-2023

Стор. 2 із 14

Програма переддипломної практики розроблена на основі навчальних планів НМ-6-51-3/23, НМ-6-51-3з/23 та робочих навчальних планів РМ-6-51-3/23, РМ-6-51-3з/23 спеціальності «Економіка» освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Економіка підприємства».

Робочу програму розробила

/доцент кафедри економіки
повітряного транспорту, к.е.н./

/Альона КОВАЛЬЧУК/

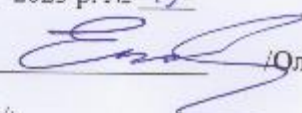
Гарант освітньо-професійної програми

/доцент кафедри економіки
повітряного транспорту, к.е.н./

/Тетяна СІМКОВА/

Програму практики обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», спеціальності 051 «Економіка» – кафедри економіки повітряного транспорту, протокол від «04» 09 2023 р. № 19

Завідувач кафедри

/професор кафедри економіки
повітряного транспорту, д.е.н./

/Олена АРЕФ'ЄВА/

Програму практики обговорено та схвалено на засіданні науково-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування, протокол від «04» 09 2023 р. № 1.

Голова НМРР

/доцент кафедри бізнес-аналітики
та цифрової економіки, к.е.н./

/Анатолій ТОФАНЧУК /

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 3 із 14	

ЗМІСТ

1. Відомості про спеціальність та про освітньо-професійну програму (далі – ОПП).....	4
2. Відомості про бази практик.....	4
3. Цілі практики.....	4
4. Мета практики.....	5
5. Загальні компетентності.....	6
6. Фахові компетенції.....	6
7. Організація проведення практики.....	6
8. Тематичний план проходження практик.....	7
9. Підсумки проходження практики.....	8
10. Інформаційні джерела.....	9
11. Форма оцінювання проходження практики згідно Положення про РСО.....	11

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 4 із 14	

1. Відомості про спеціальність та про освітньо-професійну програму (далі – ОПП)

Спеціальність 051 «Економіка» ОПП «Економіка підприємства» ставить за мету підготувати фахівців у галузі економіки, які здатні оцінювати всі складові економічної діяльності підприємства (виробничу, фінансову, маркетингову, інвестиційну тощо), планувати та організовувати власний бізнес чи роботу у будь-якому відділі підприємства, пов'язаному з економічною діяльністю; розробляти шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Діяльність фахівця зі спеціальності 051 «Економіка» пов'язана з прогнозуванням і плануванням діяльності організацій різних форм власності; застосуванням методів та інструментів економічного обґрунтування інвестиційних та інноваційних проектів; управлінням економічними процесами і діяльністю суб'єктів господарювання; розробкою стратегії розвитку організації (підприємства, фірми); використанням сучасних інформаційних технологій для вирішення економічних завдань; застосуванням ефективних методів аналізу і оцінки діяльності суб'єктів господарювання.

2. Відомості про бази практик

Переддипломну практику здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти проходять на підприємствах, організаціях та установах (надалі – бази практики) галузі, з якими має договір університет, або ж на базі практики, з якою здобувачі вищої освіти особисто уклали договір (незалежно від їх форми власності) або на базі випускової кафедри у тому числі із використанням дистанційних технологій.

3. Цілі практики

Дана практика є обов'язковою для підготовки магістрів за спеціальністю 051 «Економіка», ОПП «Економіка підприємства», під час якої здобувачі вищої освіти поглиблюють та закріплюють набуті теоретичні знання, вміння та навички з усіх дисциплін навчального плану, а також ознайомлюються безпосередньо на підприємствах, установах, організаціях з роботою економічної служби, відпрацьовують вміння і навички по спеціальності.

У результаті проходження практики здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- економічну сутність явищ, процесів і операцій, що здійснюються у виробничій та фінансовій діяльності суб'єктів господарювання;
- сучасні методи збирання та обробки інформації, документообіг на базі практики;

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 5 із 14	

- чинне законодавство, нормативні та інструктивні матеріали з питань методології, методики та організації процесів виробничої діяльності суб'єктів господарювання;

- методологію наукових досліджень;
- проблеми, що існують і виникають у виробничій та фінансовій роботі та основні напрямки їх вирішення;
- основи моделювання ефективності роботи підприємств в ринкових умовах;

ВМІТИ:

- розробляти та планувати політику економічних досліджень на всіх ділянках господарювання, що відповідають цілям підприємства;
- компетентно, науково обґрунтовано вирішувати проблеми організації виробництва на базі практики;
- визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів;
- застосовувати отримані теоретичні знання та результати наукових досліджень при виявленні резервів підвищення ефективності господарювання та обґрунтовувати ймовірність їх реалізації;
- оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень та обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики;
- науково обґрунтовувати шляхи найбільш ефективного використання всіх видів ресурсів на підприємствах.

4. Мета практики

Метою переддипломної практики є поглиблення та закріплення здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти теоретичних знань з фахових дисциплін навчального плану, одержання здобувачами вищої освіти необхідних практичних навичок щодо економічної роботи на базі практики, оволодіння методологією проведення досліджень та елементами аналітичного та наукового пошуку для розробки рекомендацій з удосконалення роботи підприємства, формування інформаційно-аналітичної бази для виконання кваліфікаційної роботи.

Головне завдання переддипломної практики – навчити здобувачів вищої освіти використовувати набуті в університеті теоретичні знання в практичній діяльності суб'єктів господарювання; вивчити і критично оцінити законодавчі, нормативні, інструктивні матеріали з організації економічної діяльності господарюючих суб'єктів; набути навичок самостійно збирати, систематизувати, аналізувати, узагальнювати зібрану інформацію; отримати

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 6 із 14	

нові теоретико-практичні результати щодо удосконалення економічної роботи суб'єктів господарювання.

5. Загальні компетентності

Проходження переддипломної практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей: (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №382 від 04.03.2020 р.)

— інтегральної: здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

— загальних (далі – ЗК):

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

6. Фахові компетенції

Проходження переддипломної практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей: (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №382 від 04.03.2020 р.)

- спеціальних / фахових (далі – ФК):

ФК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

ФК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

ФК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

ФК13. Здатність самостійно здобувати нові знання, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології у сфері економіки підприємства

7. Організація проведення практики

Організаційне та навчально-методичне керівництво і виконання програми переддипломної практики забезпечує кафедра економіки повітряного транспорту. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює навчальний відділ університету.

Здобувачі вищої освіти направляються на практику наказом ректора університету.

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 7 із 14	

До керівництва переддипломною практикою здобувачі вищої освіти залучаються досвідчені викладачі кафедри, які брали безпосередню участь в навчальному процесі, по якому проводиться практика.

Оцінювання здійснюється згідно Положення про рейтингову систему оцінювання знань та практичних навичок, здобутих здобувачами вищої освіти під час проходження переддипломної практики.

Обов'язки здобувачів вищої освіти, керівника практики від університету та від бази практики висвітлені у Розділі 4 Положення про організацію проходження практик здобувачів вищої освіти Національного авіаційного університету СМЯ НАУ П 03.01(20)-02-2021.

Переддипломну практику проходять здобувачі вищої освіти факультету економіки і підприємництва, які навчаються за спеціальністю 051 «Економіка» ОПП «Економіка підприємства» по кафедрі економіки повітряного транспорту.

8. Тематичний план проходження практик

Теми, що розглядаються під час проходження практики:

№ п/п	Зміст роботи
1.	Організаційні заходи
1.1.	Вхідний інструктаж; ознайомлення з наказом про проходження практики; ознайомлення з базою практики; ознайомлення з програмою практики, основними завданнями та цілями практики
2.	Приведення дослідження
2.1	Дослідження актуальних передумов діяльності підприємства в умовах євроінтеграції (аналіз ринку, конкурентів, галузі, регіональних аспектів, макроекономічних факторів зовнішнього середовища функціонування підприємства тощо)
2.2	Дослідження загальної господарського-економічної діяльності підприємства (організаційна структура, управління, персонал, характерства видів діяльності, продукції (послуг), корпоративної культури тощо).
2.3	Оцінка виробничо-господарської діяльності підприємства (аналіз стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства, оборотних засобів підприємства, трудових ресурсів, продуктивності праці та оплати праці на підприємстві, аналіз витрат і собівартості продукції, робіт, послуг підприємства).

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 8 із 14	

2.4	Оцінка фінансового стану підприємства (аналіз показників майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності).
2.5	Прогнозування основних показників діяльності підприємства відповідно до теми кваліфікаційної роботи (з описом обраної методології).
2.6	Дослідження стратегічного розвитку підприємства (аналіз та оцінка обраної стратегії підприємства, пропозиції щодо забезпечення подальшого розвитку підприємства) .
2.7	Характерника діяльності підприємства в умовах економіки військового часу (проблеми, перспективи продовження діяльності, стратегія післявоєнного відновлення підприємства).
2.8	Надання пропозицій та рекомендацій щодо покращення роботи досліджуваного підприємства (висновки)
3.	Індивідуальне завдання
3.1	Робота над планом кваліфікаційної роботи та формування інформаційної бази для виконання кваліфікаційної роботи
3.2	Наукова робота над темою кваліфікаційної роботи (апробація чи підготовка до публікації наукової статті за темою кваліфікаційної роботи)

9. Підсумки проходження практики

Проходження переддипломної практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних програмних результатів навчання (далі – ПРН): (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №382 від 04.03.2020 р.)

ПРН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН4. Розробляти та управляти соціально - економічними проєктами та комплексними діями з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально - економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді

ПРН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 9 із 14	

ПРН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

ПРН15. Організувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення

ПРН16. Виявляти та систематизувати ключові макротренди функціонування підприємств різного типу, аналізувати сучасні моделі корпоративного управління та будувати рекомендації щодо їх оптимізації, застосовувати відповідні сучасні методи та інструменти

Після закінчення переддипломної практики здобувачі вищої освіти повинні подати на кафедру:

- звіт про проходження практики;
- щоденні нотатки проходження практики;
- план-графік проходження практики;
- характеристику з місця проходження практики.

Звітність з практики подається на кафедру економіки повітряного транспорту у письмовому вигляді і містить матеріали про виконання програми практики, з відповідною оцінкою та підписом керівника практики. Оцінка з практики повинна включати не тільки повноту і якість зібраних матеріалів, але і рівень навичок та вмінь, які отримали здобувачі вищої освіти під час проходження практики.

Оцінка за переддипломну практику вноситься до залікової відомості та до індивідуального навчального плану студента за підписом керівника практики.

Здобувачам вищої освіти, які не виконали програму практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано право її повторного проходження за індивідуальним графіком.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики з неповажних причин або за підсумками її повторного проходження отримали незадовільну оцінку, відраховуються з університету.

Захищений звіт з переддипломної практики списується за відповідним актом та зберігається в архіві кафедри протягом одного року.

Звіт керівника практики за її підсумками подається завідувачу кафедри в письмовому вигляді із зауваженнями та пропозиціями та зберігається на кафедрі три роки.

10. Інформаційні джерела

1. Ареф'єва О.В., Вовк О.М. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення: монографія. К.: НАУ, 2020. 232 с

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 10 із 14	

2. Ареф'єва О. В., Сафонік Н. П., Кривенко Є. А. Фактори інноваційного розвитку системи матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неотехнологічного відновлення // *Modern Economics*. 2021. № 30(2021). С. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-02).

3. Ареф'єва О.В., Вовк О.М., Очеретяна С.О. Методичні засади діагностування результативності модернізації підприємств в контексті реалізації інноваційного потенціалу. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2020. Вип. 4 (149). С. 8–16.

4. Ареф'єва, О., Сімкова, Т., Жураківський, В Стратегічний розвиток авіатранспортних підприємств в конкурентних УМОВАХ. *Економіка та суспільство*, 2022. (44).

5. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Гончарова Н. В. Адаптивні технології ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С.151-155. <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-26>

6. Вовк О.М., Ковальчук А. М., Сафонік Н. П. Проєктування векторів відновлення інфраструктури вантажних перевезень. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №7 (21). С. 219-232. DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7\(21\)-219-232](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7(21)-219-232)

7. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. – 260 с.

8. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV (із змінами та доповненнями).

9. Державна авіаційна служба України <https://avia.gov.ua/>

10. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін. ; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 426 с.

11. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. – 620 с.

12. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навчальний посібник. Мелітополь : Люкс, 2020. 272 с.

13. Науково-технічна бібліотека НАУ <https://www.lib.nau.edu.ua/>

14. Паршин Ю.І. Основи економічного аналізу: навч. посіб. / Ю.І. Паршин, О.А. Паршина. – Дніпро: ФОП Дробязко С.І., 2020. – 180 с.

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями).

16. Пілецька С.Т., Ткаченко Є.В. Інноваційний потенціал підприємства в системі антикризового управління. *Облік і фінанси*. Товариство з додатковою відповідальністю Інститут обліку і фінансів. 2020. №1(87). С. 178-184.

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 11 із 14	

17. Смерічевський, С. Ф., Ареф'єва, О. В., Пілецька, С. Т. Формування стратегічних рішень при управлінні змінами на підприємстві. *Бізнес Інформ*, 2022, (6), 108-117.

18. Смерічевський, С., Райчева, Л., Михальченко, О. Проблеми і перспективи модернізації транспортного комплексу національної економіки. *Економіка та суспільство*, 2022. (38).

19. Яркіна Н.М. Економіка підприємства.: навч. посібник для ВНЗ / Н.М Яркіна 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 596с.

20. Lutskyi M., Arefieva, Kovalchuk A., Tytykalo V. & Kopcha Y. Spatial management of enterprise resource supply adaptation in circular economy conditions. 2023 IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. 1150 012011 DOI 10.1088/1755-1315/1150/1/012011

<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1150/1/012011/meta>

11. Форма оцінювання проходження практики згідно Положення про РСО

Зміст переддипломної практики структурований у вигляді одного модуля з визначенням кількості балів за виконання здобувачами вищої освіти окремих видів робіт.

Оцінювання окремих видів роботи здобувачів вищої освіти під час переддипломної практики

№ з/п	Види робіт	Мак кількість балів
МОДУЛЬ 1		
1.1	Ознайомлення з програмою практики, складання та узгодження з керівником плану-графіку проходження практики, отримання індивідуального завдання	5
1.2	Проходження інструктажу з порядку проходження практики, з техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки	5
1.3	Виконання робіт на базі практики та їх оцінка керівником від бази практики (характеристика)	15
1.4	Виконання тематичного плану проходження практики	25
1.5	Виконання індивідуального завдання	25
1.6	Своєчасне складання, подання, якісне оформлення та захист звіту з переддипломної практики	25
Усього		100

Підсумкова рейтингова оцінка переддипломної практики дорівнює сумі оцінок за використання всіх видів робіт, передбачених програмою практики, модульний контроль, підготовку та захист звіту з практики. РСО з практики не передбачає оформлення відомостей модульного контролю. Для

	Система менеджменту якості. Програма Переддипломної практики	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2023
		Стор. 12 із 14	

оформлення підсумків практики обов'язковими є лише відомості семестрового контролю.

Модульний контроль, у залежності від специфіки практики, може проводитися у вигляді захисту звіту.

Підсумкова рейтингова оцінка з переддипломної практики в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та індивідуального навчального плану студента.

До індивідуального навчального плану студента та навчальної картки здобувачів вищої освіти підсумкова рейтингова оцінка з переддипломної практики заноситься, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.**

Підсумкова рейтингова оцінка з переддипломної практики враховується при обчисленні за встановленою процедурою його семестрового рейтингу, призначенні стипендії тощо.

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	НІВ	04.09.2023	Ігнатович О.Б.		

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				

